

ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ*

THE FUTURE OF CITY UNIVERSITY FOR HIGHER EDUCATION
INSTITUTE UNDER THE SPECIAL LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATION

ธีรเสฏฐ์ ศิรธนานนท์

Teeraset Siratananont

จักรกฤษณ์ โปณะทอง

Chakrit Ponathong

จตุพล ยงศร

Chatupol Yongsorn

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: teeraset.s@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามกรอบมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีดีอีเอพอาร์ (Ethnographic Delphi Future Research: EDFR) ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบบเจาะจงจำนวน 19 คน ยืนยันความคิดเห็นด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท และวิเคราะห์ความคิดเห็นโดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่าภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษควร 1) สร้างคนสำหรับอนาคต โดยนอกเหนือจากผลิตบัณฑิตแล้วยังต้องพัฒนาบุคลากรให้กับเมือง และประชาชนของเมืองด้วย 2) สร้างงานวิจัยที่มีผลกระทบสูง โดยโจทย์งานวิจัยมาจากปัญหาของเมืองและยุทธศาสตร์ของเมือง สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ใช้ชุมชนเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ 3) สร้างหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เมือง หน่วยงานเอกชน และชุมชน 4) สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยเตรียม

* Received 10 August 2021; Revised 18 December 2021; Accepted 25 December 2021

บุคลากรที่เชี่ยวชาญศิลปวัฒนธรรมของเมือง จัดทำฐานข้อมูลศิลปวัฒนธรรมและแผนที่ภูมิศิลปวัฒนธรรมของเมือง และ 5) การบริหารแบบยืดหยุ่นสูง โดยยึดมั่นความยั่งยืนเป็นหลักตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ยกย่องบุคลากรให้ความสามารถในการสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน มีแนวคิดในการสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ และยืดหยุ่น ที่รองรับหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตรด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

คำสำคัญ: ภาพแห่งอนาคต, มหาวิทยาลัยแห่งเมือง, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

Abstract

The Objectives of this research article were to study The Future of City University for Higher Education Institute under The Special Local Government Organization according to the Higher Education Standards Framework 2018, consisting of five standards: learner outcomes, research and innovation, academic service, art, culture and Thainess, and management. This research was a qualitative research using the EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) method by interviewing with purposive sampling 19 experts and stakeholders, confirming their opinions according to the Likert's Rating Scale 5-level model, and analyzing by calculating the median and interquartile range. The results showed that The Future of City University for Higher Education Institute under The Special Local Government Organization should 1) Develop people for the future, not only producing graduates, but also work towards developing personnel for the city and the people of the city 2) Develop high impact research which the research problem comes from the problems of the city and the strategy of the city, speed, and implement the community as the Living Lab. 3) Develop cooperation and partnerships between higher education institutions, cities, private agencies, and communities 4) Create value addition by developing cultural expertise, cultural database, and socio-cultural scape and 5) Develop high flexible management by adhering to sustainability as a guideline for the education criteria for performance excellence, ensuring lecturer capability to build lifelong learning skills for learners, and creating new and flexible courses that support degree and certificate programs with a blended learning model.

Keywords: The Future, City University, The Special Local Government Organization

บทนำ

แนวคิดของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองนั้นเกิดขึ้นในต่างประเทศและก่อตั้งมาแล้วอย่างยาวนาน เช่น มหาวิทยาลัยแห่งเมืองนิวยอร์ก ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1847 เป็นต้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสร้างความมั่นใจว่าประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้ง่ายขึ้นและสามารถนำความเชี่ยวชาญของอุดมศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกเหนือไปจากการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการทางวิชาการ (Martínez-Brawley, E. E. & Roatch, J. F, 2003) ซึ่งเป็นหน้าที่ของระบบการศึกษาในการพัฒนาคนให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มุ่งผลิตคนให้มีคุณภาพเพื่อมีโอกาสสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเป็นการหลักในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะที่กล่าวว่า การวางแผนในการผลิตคนจะต้องสอดคล้องกับตามความต้องการของตลาดแรงงาน การผลิตคนที่ไม่ตรงตามความต้องการหรือผลิตเกินความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2554) โดยเมื่อพิจารณาจากดัชนีความสามารถในการแข่งขันระดับโลก (Global Competitiveness Index: GCI) ของ World Economic Forum ในส่วนของตัวชี้วัดด้านทักษะ พบว่า อันดับความสามารถปรับตัวลดลงจากอันดับที่ 66 ในปี 2561 - 2562 เป็นอันดับที่ 73 จาก 141 ประเทศทั่วโลก และตัวชี้วัดด้านชุดทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาจากอันดับที่ 61 ในปี 2561 - 2562 เป็นอันดับที่ 79 ในปี 2562 - 2563 ดังนั้นการวางแผนกำลังคนและการศึกษาจะต้องคาดการณ์อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราการจ้างงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ และคำนึงถึงการลงทุนทางการศึกษา พิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน หรือต้นทุนในแต่ละระดับการศึกษา รวมทั้งพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาด้วยเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนที่ใช้ในการพัฒนาคนอย่างไม่สูญเสียเปล่า

มหาวิทยาลัยแห่งเมืองจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทุนมนุษย์ และเพิ่มขีดความสามารถของเมืองเพื่อขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างมีทิศทาง ให้รองรับกับบริบทของประเทศและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาทิ Addie, J. D. พบว่า 1) เมืองจะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางของสถาบันอุดมศึกษา (Addie, J. D, 2018) 2) การเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่ความต้องการของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไป 3) โครงสร้างประชากรปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 4) การขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทางและอัตราการเพิ่มของประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และ 5) บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ส่งผลต่อประชาชนในทุกกลุ่มทุกวัยที่จะต้องเผชิญความท้าทายกับวิถีชีวิตใหม่ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในประเทศไทยมี 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยมีความพยายามผลักดันให้จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีลักษณะพิเศษเป็นการจำเพาะ

มีองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือท้องถิ่นที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเมืองอย่างเป็นระบบ อาทิเช่น ภูเก็ต เชียงใหม่ แหล่มอน บังแม่สวด เกาะสมุย (อัศวิน พินิจวงศ์, 2562) ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษในปัจจุบันมีเพียงแห่งเดียว คือ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่ในกำกับของกรุงเทพมหานคร เป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2553 มีปณิธานที่จะเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งเมือง”

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เพื่อสร้างต้นแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ด้วยการปรับกระบวนการทัศน์ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ ให้เชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาเมืองและรองรับการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอื่นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ผู้วิจัยใช้เทคนิคคือดีเอฟอาร์ (Ethnographic Delphi Future Research: EDFR) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 19 คน มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบบเจาะจงในรอบแรก ตามขั้นตอนปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วยดีเอฟอาร์ของ จุมพล พูลภัทรชีวิน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548) จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแผนการศึกษา จำนวน 5 คน 2) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีขึ้นไปหรือเคยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีขึ้นไปในมหาวิทยาลัยของรัฐ หรือมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 4 คน 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษหรือผู้แทนที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานในระดับสำนัก/กอง/ส่วน/กลุ่มขึ้นไป จำนวน 6 คน และ 4) ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกของชุมชน จำนวน 4 คน ที่สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเคยจัดการเรียนการสอน การวิจัย หรือให้บริการทางวิชาการกับชุมชนนั้นแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเมือง โดยเลือกมหาวิทยาลัยที่มีอันดับต่ำ

กว่า 500 จากการจัดอันดับในปี 2020 ของ QS World University Rankings หรือ Times Higher Education จำนวน 28 แห่ง

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ข้อมูลจากข้อ 2 และจากมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 มาใช้เป็นแนวคำถามประกอบด้วย การพัฒนาผลลัพธ์และทักษะของผู้เรียนเพื่อสนับสนุนความเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเมือง การสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม การบริการวิชาการและปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชน แนวทางการการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และการบริหารงานสถาบันให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้ม ความท้าทาย และความชำนาญที่สำคัญเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเมือง

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทำการวิเคราะห์เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0 ทุกข้อคำถาม และนำไปใช้สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดไว้

5. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรอบแรก มาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น (EDFR รอบที่ 2) ตามขั้นตอนปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วยอีดีเอฟอาร์ของจุมพล พูลภัทรชีวิน (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548) มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, R. A, 1932, May) และดำเนินการสอบถามความคิดเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มเดิม

7. วิเคราะห์ความคิดเห็นโดยหาค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 ($Q3-Q1$) ไม่เกิน 1.5 ของแต่ละข้อคำถามในแต่ละด้านตามวิธีการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติแบบเทอร์สโตน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

8. เขียนภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ในระยะ 10 ปี ตามกรอบมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย มาตรฐาน 5 ด้าน คือ ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และด้านการบริหารจัดการ

ผลการวิจัย

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Median ≥ 4.50) ทั้งหมด ได้แก่ มีคุณลักษณะและทักษะสอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับชุมชนเมืองและมหานคร สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ เป็นนักปฏิบัติสามารถทำงานให้กับเมืองหรือร่วมกับภาคส่วนอื่นให้เกิดการแก้ไขปัญหาของเมืองได้

มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความรู้ขั้นพื้นฐาน ชีตความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีความกล้าหาญทางจริยธรรม รู้ผิด โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ผู้เรียนนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของเมืองนั้น ๆ ในอนาคต การไปสู่อนาคตได้จะต้องมีปัจจัยของอดีตและรากเหง้า ถ้าอยู่กรุงเทพฯ แล้วมาเรียนที่นี่ ต้องรู้เรื่องกรุงเทพฯ อย่างลึกซึ้งว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร มีข้อดีอย่างไร ทรัพยากรมีอะไรบ้าง และเมื่อจบแล้ว ไม่ว่าจะทำงานที่ไหนในเมืองก็ต้องทำให้ดีขึ้น ตามยุทธศาสตร์ของเมือง คุณสมบัติของผู้เรียนจึงต้องสอดคล้องกับเมือง ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเมือง”

2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($Median \geq 4.50$) ทั้งหมด ได้แก่ โจทย์การวิจัยมาจากเมืองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคมโดยมุ่งเน้นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนวัตกรรมไปที่ปัญหาของเมือง งานวิจัยต้องมีผลกระทบสูงในวงกว้างทั้งในลักษณะเชิงพื้นที่ทั้งระดับชุมชน ระดับเมือง และระดับประเทศ งานวิจัยต้องดำเนินการได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมได้ทันเวลา สร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเมืองในทุก ๆ ด้านเชื่อมโยงกัน ใช้ประโยชน์ได้จริง และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม บูรณาการความร่วมมือของบุคลากรหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อไปช่วยแก้ปัญหาของเมืองตามแผนการพัฒนาเมือง สร้างงานวิจัยให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการพัฒนาเมือง เมืองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่และเมื่อการวิจัยสำเร็จแล้ว เมืองและภาคเอกชนจะเป็นผู้นำไปขยายผลต่อไป โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “งานวิจัยต้องตอบโจทย์ความต้องการของสังคม เพราะประเทศไทยไม่ได้มีงบประมาณมากพอในการให้ทุนวิจัยกับทุกคน สองต้องมี Impact และสุดท้ายต้องเร็ว เพราะในโลกนี้ถ้าไม่มีเรื่องเหล่านี้แล้วงานวิจัยเสร็จช้าก็ได้ใช้ประโยชน์น้อย ถ้ามีเงินจำกัดก็ให้งานวิจัยตอบโจทย์ 3 เรื่องเหล่านี้ ถ้าเป็นเชิงพื้นที่ ตอบตอบโจทย์กับสังคมใหม่ จะทำได้เร็วไหม จะเสร็จไหม เห็นผลไหม เห็นผลปีไหน เห็นผลปีหน้าไหม” และผู้ทรงคุณวุฒิอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ถือว่าเป็นวาระแห่งเมืองต้องวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของเมืองเป็นโจทย์ปัญหาของเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาของเมือง รวมไปถึงเรื่องทรัพยากรสินทางปัญญา การสร้างเทคโนโลยีนวัตกรรมจะต้อง Fit For เมือง”

3. ด้านการบริการวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($Median \geq 4.50$) ทั้งหมด ได้แก่ สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เมือง ภาคเอกชน และชุมชน ในลักษณะพันธมิตร โดยมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งองค์ความรู้และการวิจัย บูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น มหาวิทยาลัยถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนและให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งการเรียนการสอนและการวิจัย เป็นต้น สนับสนุนชุมชนโดยรอบที่ตั้งของสถาบันในด้านการศึกษา สุขภาพ คุณภาพชีวิต สังคม และ

สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่อบรมฝีมือ (Reskill / Upskill) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคนเมืองและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเมือง ให้บริการทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จะต้องเป็น Partner กับภาคเอกชน ท้องถิ่น คือภาคเอกชน ท้องถิ่น กับเมือง จะต้องทำงานร่วมกัน แล้วบอกว่าต้องการความรู้อะไรจากมหาวิทยาลัย เช่น ใช้เมืองเป็น Living Lab เมื่อสำเร็จก็ขยายออกไปในชุมชนรอบ ๆ หรือ พัฒนาคณะเมืองในสิ่งที่มีความจำเป็นกับยุทธศาสตร์เมือง”

4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3 - Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Median ≥ 4.50) ได้แก่ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยนำศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน จัดเก็บองค์ความรู้ชุมชนในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ทำให้มีความรู้เชี่ยวชาญในขั้นที่จะรักษามรดก ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น และความเป็นไทยได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “เรื่องศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทยก็จะคล้าย ๆ กัน จะลงไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต จะมีหน่วยงานเหมือนกับบริการทางวิชาการมาทำหน้าที่นี้ เน้นเรื่องการท่องเที่ยว การสร้างรายได้มากขึ้น จะโยกไปที่เศรษฐกิจ” ส่วนความคิดเห็นในระดับมาก (Median ≥ 3.50) คือ ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของเมืองนั้นเป็นสื่อในการเชื่อมโยงให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

5. ด้านการบริหารจัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ($Q3-Q1 \leq 1.50$) และมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (Median ≥ 4.50) ได้แก่ การบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูง มีความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับระบบราชการ เพื่อรองรับรองรับพลวัตการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน ภาคเอกชน และภาคชุมชนสังคม โดยเปิดโอกาสให้คนในเมืองนั้นมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง โครงสร้างการบริหารงานกระชับ มีลำดับขั้นในการบังคับบัญชาน้อย คล่องตัวในการบริหารจัดการ ทรัพยากรให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของชุมชนเมืองในอนาคต บริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อสร้างคุณค่าให้กับชุมชนและสังคมในระยะยาว โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงข้างนอกแทรกเข้ามาแล้วแต่ปรับตัวไม่ทัน มหาวิทยาลัยไหนที่ปรับตัวไม่ได้ก็ลำบาก ต้องทำให้เกิด Flexible ที่ผ่านมามีตามรูปแบบการบริหารที่ถูกกำหนดมาตั้งแต่ต้น norm เดิม ๆ” นอกจากนี้ผลการวิจัยยังให้ส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการสร้างทักษะในการเรียนรู้ให้กับนิสิตนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุนให้บุคลากรเข้าถึงชุมชนผ่านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ บุคลากรต้องได้รับการยอมรับจากภายนอก มีความรู้ลึก รู้กว้าง และรู้เชื่อมโยงเชิงสังคม บุคลากรมีแนวคิดในการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานกำกับดูแล จัดการหลักสูตรที่มี

ความยืดหยุ่นโดยสอดแทรกเนื้อหาในบริบทเชิงพื้นที่ ชุมชนเมือง หรือภูมิภาคนั้น รองรับคนที่ทุกเพศทุกวัยในลักษณะหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตร (Degree และ Non degree) จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั่นเรื่องเมืองการบริหารจัดการเมือง การจัดการในเรื่องถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อม คมนาคม สาธารณูปโภค จัดการเรียนรู้การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นการเรียนรู้ทางทฤษฎีไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ ของเมือง ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “รูปแบบการเรียนการสอนควรจะเป็นภาคทฤษฎีไม่เกิน 30 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือเป็นการฝึกทักษะความเก่งทางด้านนักปฏิบัติ” ส่วนความคิดเห็นในระดับมาก (Median ≥ 3.50) คือ การบริหารตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

ผู้วิจัยนำมาเขียนเป็นภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษได้ ดังภาพที่ 1

ผลลัพธ์ผู้เรียน	ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย
- มีคุณลักษณะและทักษะสอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง - มีองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญชุมชนเมืองและนานาชาติ สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ - เป็นนักปฏิบัติสามารถทำงานให้กับเมืองหรือร่วมกับภาคส่วนอื่นให้เกิดการแก้ไขปัญหาของเมืองได้ - มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความรู้ขั้นพื้นฐาน ขีดความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะ - เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีความกล้าหาญทางจริยธรรมรู้จัก รับผิดชอบ	- สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยนำศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน - จัดเก็บองค์ความรู้ชุมชนในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - ผลิตบุคลากรใหม่มีความรู้เชี่ยวชาญในขั้นที่จะรักษาอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และความเป็นไทยได้ - ใช้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของเมืองนั้นเป็นสื่อในการเชื่อมโยงให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
การบริหารวิชาการ	
- สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เมือง ภาคเอกชน และชุมชน ในลักษณะพันธมิตร (Partnership) โดยมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งองค์ความรู้และการวิจัย (Wisdom Tank) - บูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น มหาวิทยาลัยถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนและให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งการเรียนการสอนและการวิจัย เป็นต้น - สนับสนุนชุมชนโดยรอบที่ตั้งของสถาบันในด้านการศึกษา สุขภาพ คุณภาพชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม - มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่อบรมฝีมือ (Reskill / Upskill) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคนเมืองและสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเมือง - ให้บริการทางวิชาการอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว	
การวิจัยและนวัตกรรม	
- ใช้ยุทธศาสตร์วิจัยจากเมืองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคมโดยมุ่งเน้นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนวัตกรรมไปแก้ปัญหาของเมือง - งานวิจัยต้องมุ่งผลทางปฏิบัติในวงกว้างทั้งในลักษณะเชิงพื้นที่ (Area-based Research) ทั้งระดับชุมชน ระดับเมือง และระดับประเทศ - งานวิจัยต้องดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว (Speed) เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมได้ทันเวลา - สร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเมืองในทุก ๆ ด้านเชื่อมโยงกัน ใช้ประโยชน์ได้จริง และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและสังคม - บูรณาการความร่วมมือของบุคลากรทางศาสตร์เข้าด้วยกันเพื่อไปช่วยแก้ปัญหาของเมืองตามแผนการพัฒนาเมือง - สร้างงานวิจัยให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการพัฒนาเมือง - เมืองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ (Living Lab) และเมื่อการวิจัยสำเร็จแล้ว เมืองและภาคเอกชนจะเป็นผู้นำไปขยายผลต่อไป	
การบริหารจัดการ	
- การบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่นสูง (High Flexible Management) มีความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับระบบราชการ เพื่อรองรับรองรับพลวัตเปลี่ยนแปลง - โครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน ภาคเอกชน และภาคชุมชนสังคม โดยเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง - โครงสร้างการบริหารงานกะชั้น มีลำดับขั้นในการบังคับบัญชาน้อย คล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของชุมชนเมืองในอนาคต - บริหารจัดการโดยใช้กลไกธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชนและสังคมในระยะยาว - การบริหารตามแนวทางเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ - ส่งเสริมบุคลากรให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการสร้างทักษะในการเรียนรู้ให้กับนิสิต นักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	- สนับสนุนให้บุคลากรเข้าถึงชุมชนผ่านงานการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ - บุคลากรต้องได้รับการยอมรับจากภายนอก มีความรู้ลึก รู้กว้าง และรู้เชื่อมโยงเชิงสังคม - บุคลากรมีแนวคิดในการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานกำกับดูแล - จัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นโดยสอดแทรกเนื้อหาในบริบทเชิงพื้นที่ ชุมชนเมือง หรือภูมิภาคนั้น รองรับคนที่ทุกเพศทุกวัยในลักษณะหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตร (Degree และ Non degree) - จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั่นเรื่องเมืองการบริหารจัดการเมือง การจัดการในเรื่องถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อม คมนาคม สาธารณูปโภค - จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นการเรียนรู้ทางทฤษฎีไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ ของเมือง

ภาพที่ 1 ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษา
ในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

จากภาพที่ 1 มหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษต้องบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูง มีความคล่องตัวทุกด้าน เพื่อสนับสนุนการวิจัยให้มีผลกระทบสูง รวดเร็ว และตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคม สามารถนำไปถ่ายทอดด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย เมือง ภาคเอกชน และชุมชน ให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน และผสมผสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทของเมือง เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง

อภิปรายผล

1. ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีบทบาทสำคัญในการเตรียมคนสำหรับอนาคตให้กับเมืองที่สถาบันอุดมศึกษานั้นตั้งอยู่ โดยเฉพาะ ซึ่งการเตรียมคนสำหรับอนาคตนั้นไม่ได้หมายถึงการผลิตบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาตามความต้องการของเมืองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงการสร้างคนที่จะไปทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ และการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในเมืองเพื่อรองรับแผนการพัฒนาเมืองด้วย มุ่งเน้นองค์ความรู้ด้านวิทยาการนคร (Urban Science) ที่ไม่สามารถเรียนรู้หรือหาเรียนรู้ได้จากสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป เช่น บุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพเขตเมือง วิศวกรเมืองด้านมลพิษ สิ่งแวดล้อม นักบริหารจัดการเมือง เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์ผู้เรียนในมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 นั้นกำหนดไว้ในลักษณะกว้างเพื่อให้ครอบคลุมทุกสถาบันอุดมศึกษา คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะศตวรรษที่ 21 สามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจึงมีระบบนิเวศทางการศึกษาที่แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านวิชาการเชิงอนาคตสำหรับชุมชนเมืองและมหานคร ทั้งในมิติการศึกษา มิติสุขภาพ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม มิติความปลอดภัย และมิติเศรษฐกิจชุมชน กำหนดให้มีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเมืองอย่างลึกซึ้ง แหล่งทรัพยากรสำคัญที่จำเป็นสำหรับเมือง การเป็นนักปฏิบัติสามารถทำงานให้กับหน่วยงานในสังกัดของเมืองหรือร่วมกับภาคส่วนอื่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการเมืองอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง อาทิ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่จัดการศึกษาและการวิจัยด้านการกีฬา การพลศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา การบริหารจัดการกีฬา และการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬา ตลอดจนแนวคิดการพัฒนาคนของมหาวิทยาลัยองค์กร (Corporate University) ที่ Marmol, E. พบว่า มีวัตถุประสงค์ในการสร้างบุคลากรตามความต้องการเฉพาะของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับทักษะการปฏิบัติ และสามารถไปทำงานให้กับหน่วยงานนั้น ๆ ได้ (Marmol, E, 2015)

2. ด้านการวิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษมุ่งเน้นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนวัตกรรมไปที่ปัญหาของเมืองและยุทธศาสตร์ของเมืองเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคมที่ซับซ้อนทั้งระดับชุมชน ระดับเมือง ระดับประเทศ เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการวิจัยและนวัตกรรมมีผลกระทบสูงต่อการพัฒนาผู้เรียน การสร้างคุณภาพชีวิต หรือการสร้างโอกาส มูลค่าเพิ่ม และขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ขึ้นเพื่อจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น มุ่งตอบโจทย์ท้าทายของสังคม ซึ่งการวิจัยและนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองจะใช้รูปแบบวิธีการในการวิจัยผ่านแนวคิดชุมชนเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ (Living Lab) สามารถไปทดลองที่ชุมชนจนกว่าการวิจัยจะสำเร็จ เมื่องานวิจัยสำเร็จแล้ว เมืองและภาคเอกชนจะเป็นผู้นำไปขยายผลต่อไป โดยบูรณาการความร่วมมือของบุคลากรหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการบริหารจัดการเมือง (Urban Management Framework) สอดคล้องกับ Lovell, M. R. et al. ได้วิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงเชิงกลยุทธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน พบว่า มหาวิทยาลัยสามารถเข้าถึงชุมชนได้โดยการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นผ่านการวิจัยที่เกี่ยวกับการบริการประชาชน การศึกษา สุขภาพ และความปลอดภัย (Lovell, M. R. et al, 2019)

3. ด้านการบริการวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนและการวิจัยเป็นหลัก ไม่ได้มีบทบาทนำในการบริการวิชาการกับสังคม แต่เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) เป็นแหล่งองค์ความรู้และการวิจัย (Wisdom Tank) เท่านั้น ส่วนหน่วยงานเอกชนและชุมชนเป็นผู้นำไปปฏิบัติ (Implementer) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก (Key Mover) การบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองจึงมีบทบาทเจาะจงไปที่การขับเคลื่อนร่วมกับพันธมิตร มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้และงานวิจัยเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานของเมือง แต่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มักจะกำหนดการบริการวิชาการเป็นหนึ่งในพันธกิจหลักของสถาบัน โดยจะเห็นได้จากการคำอธิบายลักษณะงานในตำแหน่งอาจารย์มีภาระงานบริการวิชาการและใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีด้วย

4. ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย มีบทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเมือง โดยนำศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน มีการจัดเก็บองค์ความรู้ชุมชนในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูล หรือแผนภูมิศิลปวัฒนธรรมของเมือง (Socio - Cultural Scape) และเผยแพร่ข้อมูลของชุมชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่องทางต่าง ๆ สอดคล้องกับ สุมิตรา วิริยะ

และอัจฉรา ไชยปถัมภ์ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาบทบาทสถาบันอุดมศึกษาด้าน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น รวบรวมเอกสารข้อมูล จัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ลงพื้นที่เรียนรู้วิถีชุมชน มี ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานและการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน จัดทำเป็นฐานข้อมูลที่ทันสมัย เป็นต้น (สมิตรา วิริยะ และอัจฉรา ไชยปถัมภ์, 2557)

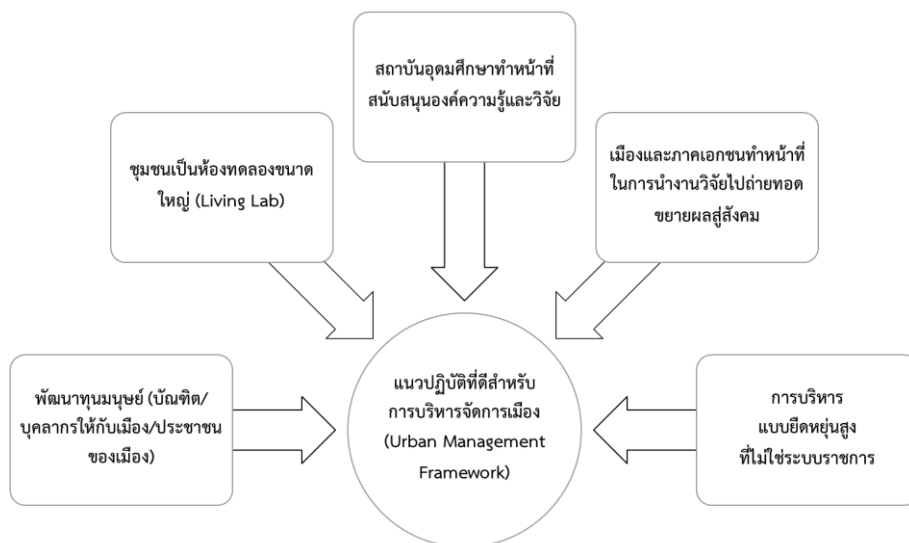
5. ด้านการบริหารจัดการ มีการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูง ไม่ยึดติดกับระบบ ราชการ แต่อยู่ภายใต้นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเนื่องจากได้รับ งบประมาณสนับสนุนที่มาจากภาษีของท้องถิ่นผ่านสภาของเมือง จึงต้องบริหารจัดการให้เกิด ความคุ้มค่าโดยการสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน ภาคเอกชน และภาคชุมชน สังคม และเปิดโอกาสให้คนในเมืองนั้นมีส่วนร่วมพิจารณานโยบาย เช่น นโยบายสนับสนุนค่า เรียนในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ให้กับโรงพยาบาลในสังกัดของเมือง นโยบายการเก็บค่า เรียนของประชาชนของเมืองในอัตราที่ต่ำกว่าประชาชนที่มาจากนอกพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งแตกต่าง จากระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันที่ต้องจัดทำคำของบประมาณประจำปีจากรัฐบาลตามพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายในแต่ละปี จึงต้องดำเนินการให้ตอบสนองนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ อีกทั้ง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ.2561 ด้านการบริหารจัดการ ได้กำหนดให้มีการบริหารงานตาม พันธกิจและวิสัยทัศน์ มีระบบประกันคุณภาพ การบริหารจัดการบุคลากรและทรัพยากรการ เรียนรู้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน แบบบูรณาการ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษได้ จัดการหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นโดยสอดคล้องเนื้อหาในบริบทเชิงพื้นที่ ชุมชนเมือง หรือ ภูมิภาคนั้น จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเน้นเรื่องการบริหารจัดการเมืองขนาดใหญ่ การ จัดการถิ่นที่อยู่ สภาพแวดล้อม คมนาคม สาธารณูปโภค จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ในพื้นที่ต่าง ๆ ของเมือง สามารถรองรับคนที่ทุกเพศทุกวัยในลักษณะหลักสูตรปริญญาและ ประกาศนียบัตร (Degree และ Non degree) ตลอดจนยึดมั่นแนวทางความยั่งยืนเป็นหัวใจ หลักในการบริหารจัดการด้วยการจัดการทรัพยากรเพื่อสร้างคุณค่าในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดของมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษสนับสนุนความต้องการของเมืองและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาเมือง อย่างชัดเจนมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาอื่นด้วยการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ไม่ได้หมายถึงบัณฑิต เท่านั้นแต่ยังครอบคลุมไปถึงบุคลากรที่ทำงานให้กับเมืองและการเตรียมความพร้อมประชาชน ในเมืองด้วย มีการใช้รูปแบบวิธีการในการวิจัยผ่านเมืองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ (Living

Lab) โดยสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้และวิจัยเท่านั้น จากนั้นเมืองและภาคเอกชนทำหน้าที่ในการนำงานวิจัยไปถ่ายทอดขยายผลสู่สังคม ภายใต้การบริหารจัดการแบบยืดหยุ่นสูงที่ไม่ใช่ระบบราชการ เพื่อพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการบริหารจัดการเมือง (Urban Management Framework) ให้มีโอกาสสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับเมืองตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาด้านความยั่งยืนของเมืองและชุมชน SDG11 (Sustainable Cities and Communities) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาพแห่งอนาคตมหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการขยายขอบเขตการดำเนินงานให้มีทิศทางอย่างชัดเจนในการผสมผสานทั้งพันธกิจด้านการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรด้านต่าง ๆ ให้กับเมือง การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของเมืองให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีผลกระทบสูง พร้อมทั้งความร่วมมือกับทุกภาคส่วนและระบบการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น ดังนั้นผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดย 1) ควรติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษาที่จะเป็นตัวเร่งให้เกิดระบบการศึกษาใหม่ ๆ 2) ศึกษาแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเมืองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่ม 3 กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่นด้วย ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปนั้นควรนำไปพัฒนา

เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งเมืองโดยแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และตัวชี้วัดหลัก ที่สอดคล้องกับความต้องการของเมืองและแผนการพัฒนาเมือง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งเมืองสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ”

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 19-31.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2554). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยสู่สากล : เปรียบเทียบประเทศจีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลี เยอรมนี ฟินแลนด์ และประเทศไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สมิตรา วิริยะ และอัจฉรา ไชยูปถัมภ์. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนাবทบาทสถาบันอุดมศึกษาด้านการดำเนินงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม. วารสารครุศาสตร์, 42(3), 93-110.
- อัศวิน พินิจวงศ์. (2562). ดัน‘ท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ’ 20ส.ส.ยื่น‘ชวน’ตั้งกมธ. ศึกษาจัดตั้ง. เรียกใช้เมื่อ 28 พฤษภาคม 2564 จาก <https://www.thansettakij.com/content/business/406451>
- Addie, J. D. (2018). Urban(izing) University Strategic Planning: An Analysis of London and New York City. Urban Affairs Review, 55(6), 1612-1645.
- Likert, R. A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. Arch Psychological, 20(140), 1-55.
- Lovell, M. R. et al. (2019). Strategically Connecting a University to a Community. Metropolitan Universities, 30(4), 72-78.

- Marmol, E. (2015). The Corporate University: An E-interview with Dave Hill, Alpesh Maisuria, Anthony Nocella, and Michael Parenti. *Critical Education*, 6(19), 1-25.
- Martínez-Brawley, E. E. & Roatch, J. F. (2003). THE METROPOLITAN MISSION OF A RESEARCH UNIVERSITY: A STUDY OF THE CONTEXT AND OPPORTUNITIES FOR FACULTY. Arizona: College of Extended Education.